Št. 38. V Trstu, v sredo 22. septembra 1880. Tečaj V.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

«V edinosti je moč».

„EDINOST" izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno tristopno vrsto: 25 kr. če se tiska 1 krat, 22, če se tiska 2 krat, 20 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratem tiskanji je cena v primeri manjša.

Naročnina in vsa drugo naj se pošilja upravništvu (*Via delle poste, Casa Hierschel, N. 10 A, I. piano*). — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v okolici: Na Opčinah, na Proseku, v Barkoli, v Bazovici, v Škednji in M. Magdaleni zg.

Vabilo na naročevanje.

Prosimo vse one čč. gg. naročnike, katerim konci tretjega četrtletja poteče naročnina, naj jo blagové k malu ponoviti.

Naročnina za četrt leta znaša 1 gl. 20 kr.

Obračamo se h krati do vseh rodoljubov, naj blagové naš na Primorskem zelo potrebni list, razširjati.

Upravništvo.

Častitim državnozborskim volilcem na Goriškem.

Nisem mislil, da mi bo treba nadlegovati častite volilce še v zadnjem trenutku. Dokler me je »Soča« le postavljala na nižje mesto v primeri sè *svojim* kandidatom; dokler je trdila in dokazovala, da nisem tako *zanesljiv* in tako *skušen* kakor *nje* kandidat, molčal sem. Dokler mi »Soča« ni očitala *drugega*, nego da ne hodim po »čitalnicah«, da se ne vdeležujem »shodov« in »taborjev«, da se ne trudim v političnih društvih, nisem tudi hotel spregovoriti. Mislil sem si, da mi ne bode nihče očital, če sem se miroljubno odtegnil nevšečnim prepirom in nepreuehanemu preganjanju zarad *prvaštva*, ki smo jih opazovali v dosedanjih društvih: »Soča«, »Gorica« in »Sloga«, posebno kadar je šlo za kako volitev. Sedaj pa, ko mi je »Soča« začela očitati neko *nekorektno* postopanje v dež. odboru in v dež. zboru, sila mi je, stvar nekoliko pojasniti, da bi me častiti volilci krivo ne sodili.

Da sem jaz v dež. zboru glasoval *proti vpeljavi slovenskega* jezika v srednjih naših šolah, to je neresnično in spačenje fakt.

Kdor se hoče o tem prepričati, naj vzame v roke »Sočo« štev. 28 leta 1880, in naj čita poročilo o seji dne 30. junija t. l. Tam bo videl, kako sem glasoval, kako sem svoje glasovanje opravičeval.

Kar pa zadeva kmetijsko šolo, ni nič res, da sem v dež. odboru *roke križem držal* in gledal mirno, kako so Lahi gospodarili pri kmetijski šoli.

Kdor želi resnico poizvedeti, naj popraša gosp. dež. odbornike, in odgovorili mu bodo gotovo, da sva ravno jaz in gosp. Gorjup z odločnim postopanjem zabranila, da se ni še večja nesreča zgodila in da se ni podelila poprejšnjemu italijanskemu vodju *stalna* služba, kar je italijanska stranka sè vso silo zahtevala.

Glede drugih prenaredeb v omenjeni šoli sem vedno glasoval po nasvetih učiteljev in drugih skušenih agronomov. Če se je pa vsem skušnjam k ljubu šola slabo sponesla, gotovo nisem jaz tega kriv, ali vsaj ne več nego vsak drug poslanec. Tudi za sedanjo zadnjo prenaredbo ne prevzemam odgovornosti, če se ne sponese, in ne reklamiram nobene zasluge, če obvelja, kajti rad priznavam, da v kmetijstvu nisem izurjen; glasoval sem pa o tej zadevi vedno z večino slovenskih poslancev.

Večkrat in pri vsaki priliki sem poudarjal, da so troški za omenjeno šolo neprimerno veliki in za našo malo in ubogo doželo zeló občutljivi. Pa kaj sem hotel; saj jih je dež. zbor odobril; jaz sem se moral podvreči sklepom dež. zbora, kakor vsak drugi poslanec.

Gledé vspehov o *finančnem odseku*, s katerimi »Soča« povzdiguje svojega kandidata, znali boste kaj zanesljivega poizvedeti pri gosp. dež. računarju, ako se hočete k njemu potruditi. Ako pa Vam je ljubo uže sedaj videti, v kakošne finančne zadrege so pripravili oni *vspehi* dež. denarnico, čitajte v »Soči« štev. 29 letošnjega leta poročilo in predloge gosp. Sočinega kandidata samega kot poročevalca o preudarku dež. zaloge, ter boste videli, da je moral on *sam* nasvetovati, naj se pooblasti dež. odbor, da sklene primerno posojilo ter zastavi v to svrho obligacijo zedinjenega državnega dolga za 231.000 gld., da se reši iz finančnih zadreg, v katere je zabredel vsled prenaredbe preudarka poprejšnjega leta po nasvetih finančnega odseka.

Da nisem jaz letos po Krasu in po Soški dolini hodil razdeljevat nabranih darov za reveže, to je res. S srcem rad bi bil pa tudi jaz to nalogo prevzel, ako bi mi jo bili izročili.

Pa zadosti tega. Jaz se ne maram spuščati v nobeno polemiko z »Sočo«; saj gre večidel le za *osobne* lastnosti in zasluge. Mislim pa, da ni spodobno niti samega sebe hvaliti, niti drugih poniževati. Rad priznavam, da nemam toliko in takih zaslug, kakor jih ima Sočin kandidat. Pa tudi, ako bi jih imel, ne bi se ponašal ž njimi. *Pohvale ne iščem; plačila ne zahtevam.*

Kaj bi mi tudi pomagalo naštevati svoje zasluge in zakrivati svoje slabosti, ker dobro vem, da me občinstvo uže dovolj pozna, in da me bode brez daljne razprave po svoji vesti in po svojem prepričanju *sodilo* ali *obsodilo*.

Jaz ne hrepenim po poslanstvu, in zatega voljo pričakujem mirno in brez strahu izida volitve.

Vi pa, častiti volilci! volite me, ali ne, imeli boste v meni vedno okritosrčnega in poštenega prijatelja, kakor doslej.

V Gorici, dne 21. septembra 1880.

Dr. Josip Abram.

DRŽAVNOZBORSKA VOLITEV NA GORIŠKEM

Z Goriškega.

Zadnji čas je objavila »Soča« mnogo dopisov, kateri vs so bili polni hvale za *enega* kandidata. Ne tajimo, da Sočin kandidat ni delal v korist svojim volilcem, kolikor je mogel in kadar koli mu je bila dana prilika. Po mislih in prepričanju pametnih ljudí pa je storil le svojo dolžnost, kolikor mu je bilo to mogoče brezi zanemarjanja svojih interesov; dosti več tudi nihče od njega ne zahteva, pa tudi ne manj.

Da pa človek dela preveč hrupa s tem, kar je storil, to n posebno lepo, to tu li ne kaže tiste notranje čistosti, katera srcu tako dobro dene; človeštvo je uže tako, da bolj ljubi i spoštuje človeka, ki dela po besedah sv. evangelija: *»naj levica ne vé za to, kar je desnica dala«*, nego onega, ki trobenta po svetu: »Glejte, to i to sem storil za vas, bodite mi hvaležni in čestite me! ako pa me nečete čestiti, tedaj mi bo to znamenje, da vam niso bila po všeči moja dejanja.

Podlistek.

Nauk o gospodinjstvu

bodočim gospodinjam, ženskim učiteljiščem, učiteljem in učiteljicam na višjih deklíških razredih ljudskih in meščanskih šol.

(Poleg nemškega)

prosto poslovenila **I. N.** in **I. L.**

(Dalje).

O čiščenju iz oblačil marog.

Dežne maroge odpravimo, ako olje iz vinskega kamena (Oleum tartari, ki se v lekarnah dobiva) pomešamo v polu litra deževnice, ter z njo, ko je uže polu ure stala, pomažemo maroge, obrišemo jih z belo platneno ruto, in zadnjič gladimo (tiblamo).

Vosek in smolo treba s trpentinovim oljem namazati, s prečiščenim vinskim cvetom ovlažiti, rahlo drgniti in z vodo izprati.

Maroge od kolomázi se očisté, ako se pod nje položi čista, platnena krpa, in se potem s pavolnato capo, ovlaženo s trpentinovcem, manejo tako dolgo, dokler ni platnena krpa kolomazi popila. Nazadnje se še s čisto vodo izperó.

Z lugasto soljo, raztopljeno v svežej vodi, se osnažé zelena, rudeča in vijolasta svilnata oblačila marog od vina citron in scalnice.

Ako želiš oljnatih marog iz svilnatega blaga odpraviti, treba jih najprej ovlažiti, sè starim kruhom drgniti, ter zatem s pavolnato capico, omočeno s trpentinovcem, mazati dotle, dokler ne zginó.

Mastne maroge treba z jajčnatim rumenjakom namazati, osušiti, zmeti ter v mlačnej vodi izprati.

Da se umazano pobojeno (pobarvano) pavolnato blago očisti, treba ga z redkim salmijakovcem drgniti in zatem oprati.

Maroge od olja, masti in voska v pavolnatem in svilnatem blagu se odpravé, ako jih manemo z gobo, namočeno v zmesi iz trpentinovega, sivkinega in citronovega olja.

Imenovanih sredstev za snaženje razníh marog treba da vsak čas nekaj pripravnih imamo. Ako prvikrat nismo mogli odpraviti marog, tedaj je potrebno, da jih še večkrat snažimo.

Gospodinja naj pazi, da otroci obleke ne umažó in ne poškodujó. Tudi njim mora kazati, kako se obleka snaži.

Kakor svojo, enako mora gospodinja tudi moško obleko na skrbi imeti. Klobuke treba z mehko ščetjo praha snažiti; mokri klobuki se sè suhim prtom obrišejo.

Mokre črevlje in škornje treba z osušeno capo obrisati, ter počasno posušiti (ali ne na vročej peči). Voščilo (črnilo za črevlje), ki se posušeno na črevljih belí, škoduje usnju.

Tudi krpe, ki krojaču ali šivilji ostanejo, naj gospodinja shranjuje za popravljanje oblačil.

O posteljnini.

Postelje so zeló potrebne reči v gospodinjstvu. Zarad tega treba gospodinji posebno pozornej biti, da ima dovolj in zdravih postelj. Vsakej osobi je *lastna* postelja neobhodno potrebna.

Posteljišča in posteljnine so različne. Posteljišče poslov je dobro iz mehkega lesa. Boja posteljišča naj bode primerna boji ostalega pohištva.

Posteljišča so ali iz mehkega ali trdega (orehovega itd.) lesa. Najboljša so železna posteljišča (zarad čistosti), posebno za posle in otroke. Posteljišča odraslih treba da so 2 m. dolga in 1 m. široka. Posteljišča otrok naj bodo zarad varnosti z motozi prepežena.

Posteljnina je pernata ali dlačna. V posteljišču najniže je slamnjak, na tem ena ali dve blazini, dva ali več vzglavnikov in pokrivalo ali odeja. Slama v slamnjaku mora biti mehka in ne predolga; dobra je ječmenica. Najboljše je, če s koruznim lupinjem polnimo slamnjake. Platno za povlake slamnjakov treba da je močen dvočrt (cvilih); boljši še je trojnik.

Perje v blazinah je večidel od domačih ptic; pa tud perja od divjih ptičev je moči rabiti. Z mehkejšim perjem (puhom) polnimo blazine otrok in pokrivala. Mastnega perja, ki je blizo mastnih smolik, naj se ne devlje v blazine, da se v teh ne napravijo pršice in molji.

Peresa treba oskubsti, in debelejša porabiti za spodnje blazine. Na skrbi moramo imeti, da mej oskubeno perje ne spravimo peresnih tulov, ki prevleko hitro proderó. Puh ali gaginje perje je zarad svoje mehkoče posebno pripravno v blazinah.

Prevleke iz močnega pavolnatega platna so boljše (ker so mehkejše), nego od lanenega platna. Vendar ni nobeno platno tako čvrsto tkano, da bi perje ne moglo skozi. Zarad tega nekatere gospodinje prevleke znotraj z milom ali z voskom namažo; boljše je z voskom.

Prevleka vzglavja naj bode iz usnja, da nobeno peresce ne more priti do obraza. Spodnjih blazin naj se polovica, a gornjih le tretji del s perjem napolni.

Blazine treba da so primerne posteljišču; pokrivala ali odeje morajo biti večje, da jih v spanju tako lahko raz sebe ne spravimo. Blazine, odejo in vzglavnike je treba s platnom prevleči, da se ne zamažó.

Zdravejše od pernatih so *žimnate* postelje, posebno po let

Kaj dokazuje to? V prvej vrsti dokazuje, da tak človek ni tako navdušen za idejo, kakor za svojo čast in korist, in v drugej vrsti dokazuje, da ima nizko menjenje o svoji bratih.

Kako to? utegne kedo vprašati. Odgovor ni težak. Človek, ki hrepeni po tem, da se vrečniči kaka ideja, želi to iz vse svoje moči, iz vse svoje duše i nič mu mari ni svoje časti, svoje koristi. Evo vam vzgledov: Ko se je začela širiti krščanska vera, koliko spoznovalcev je prebilo najhujše nadloge i muke, da celo smrt za božja načela! a nobeden spoznovalcev se ni hvalil, nobeden ni tožil, da mora toliko trpeti. Idimo dalje. Ko se je začel širiti princip svobode, koliko Francozov, Italijanov, celo Nemcev itd. je velike muke trpelo, ali nikdar se ni slišalo od teh mučenikov, da bi se bili javno hvalili: »To i to smo storili; hvali nas, narod!« Mnogo tacih se je po hudem preganjanju i trpenji vrnolo v poprejšnjo svojo tihoto i temoto, tolažbo i plačilo so našli v prepričanju i zavesti, da so koristili zatiranemu ljudstvu.

Hôdimo še dalje: Ko se je zbudil princip narodnostni, videli smo na tisoče Italijanov in Ogrov, prvih dostojanstvenikov, učenjakov in bogatinov, katere so uklenene v ječe zapirali. Ti vsega dobrega vajeni ljudje so trpeli veliko, mnogo njih je izgubilo vse imenje, znano jim je bilo, da jih narod ne more odškodovati za vse te žrtve; kaj jih je tedaj navduševalo? Navduševala jih je ideja; hrepenenje, da ta ideja postane kri i meso, premagala je vse obzire, vse človeške strasti. — In kaj menimo mi Slovenci in sploh Slovani, da se bo naša reč posebno dobro razvijala, dokler ne bomo imeli mej seboj tacih spolznovalcev, tacih rodoljubov, ki za to sveto reč prebijó vsako škodo, pa ne zato, da bi jih kedo hvalil in povzdigoval, ampak iz gole, čiste ljubezni do naroda?

Slovenski narod je kakor narod, katerega svet v poštev jemlje, še zeló mlad, izkopal se je še le iz sužnosti; zato ni čudo, da še ne pozna prave discipline, da je nezanesljiv, da ne veruje vsakej besedi, in da sploh še nema popolnih pojmov o tem, kaj vsega mu je žrtovati za lastno svojo svobodo. Toliko bolj pa morajo voditelji tacega naroda previdni biti, dostojno postopati i narod uverovati pri vsakej priliki, da jih navdušuje čista ljubezen do naroda, da delajo le iz ljubezni i da za vse to ne iščejo nobenega odškodovanja. Kedor hoče biti pravi voditelj slovenskemu narodu, mora se ravnati po svetih Kristovih besedah: »*Vzemi križ na ramo in hodi za mano!*« Trpenje je osoda skoraj vseh apostlov lepih človečanskih načel in gorjé narodu, kateri nema mej seboj prav nič tacih voditeljev.

Posebno pa se naš narod, kateremu je narava odločila najnevarniše geografično položje, ne more vzdignoti do kake veljave mej druzimi srečnišimi narodi, ako se mu niso i se mu ne bodo rodili možje, ki delajo zanj iz čiste ljubezni do stvari, in ako njegovi voditelji ne dajó narodu izgledov čistega rodoljubja, plemenitega mišljenja i nesebičnega delovanja.

Kaj je danes po najmoderniših, pravih svobodnjaških načelih plemenitost? Je li plemenit oni mož, ki ima za svojim imenom polno častnih priimkov i naslovov? Ne on, ampak oni je plemenit in vreden spoštovanja izobraženih krogov in vsega naroda, ki sam sebe zatajuje in dela brez vika in krika, brez hrupa človečanstvu v blagost. Tacih voditeljev potrebujemo mi! Jaz toraj zlo jemljem »Soči« in »Edinosti«, in vsem slovenskim listom, kadar koli zasluge katerega moža slikajo tako pretirano, kakor pretirano hvali na sejmu kak italijanski »ciarlatano« svojo »žajfo«, svoj lek za zobé itd. in menim, da naši listi prav nič niso koristni možu, katerega zasluge mej zvezde kujejo. Vse pretiranje v tem oziru je slabo i narod celo spriduje. Jaz sem trdno uverjen, da je zagovornik »Sočinega« kandidata mnogo pisal brez kandidatovega dovoljenja, kajti jaz poznam kandidata osobno ko pametnega moža, in vem, da sam čuti, kako abotna je pretirana hvala. Jaz nisem nasproten ni enemu, ni druzemu kandidatu; oba cenim za dosti dobra rodoljuba in pametna moža, in kakor stoje *danes* reči (primanjkuje nam namreč mož, ki so popolnoma udani ideji), ne morem misliti, da bi naš narod posebno škodo trpel ni ob enem ni ob drugem kandidatu, ako ga izvoli. Ali vedenje v tem primerljaju zdi se meni bolj možato ono kandidata »Edinosti«.

Par dopisov v »Soči« je napravilo pri pametnih ljudeh slab vtisek, in žal mi je, da gosp. rodoljubi pri »Soči« niso bolj pazili na strogo objektivnost, saj zdaj nam ne preti nevarnost, da nam vlada vrine tretjega kandidata, in kedor je v resnici rodoljub, naj po mojem menjenji ne kuri ognja mej narodom, ampak naj pripušča volilcem samim, da se oni odločijo za tistega, kateri je po njihovem menjenji bolj spreten in vesten ter vreden, da jih zastopa v državnem zboru. Tisti kandidat pa, ki propade, naj tega ne smatra za narodovo nezaupnico, saj oba utegneta imeti dosti glasov in propalec bo imel za sabo zdatno manjšino, večino utegne le kak primerljaj v zadnjem hipu odločiti.

Naš narod pa potrebuje mnogo mož, in gotovo pride vrsta tudi na druzega, i to tem gotovejše, kolikor dostojniše se bode vedel pri volitvah in po njih, kajti prav tak človek, ki tudi po najhujših udarcih ostane pri prejšnjem prepričanji, tak človek je mož v pravem pomenu besede, in tak mož imponira narodu, kateri mora prej ali slej priznati to, in konečno postaviti narodnega moža na tisto mesto, katero mu po pravici pristuje.

Končujem z opominom na volilce. Na Goriškem so volilci uže zadostno politično zreli, oni dobro vedó, kateri poslanec bo bolj primerin interesom goriških Slovencev; naj se toraj na volitve dan še ozbiljno posvetujejo, pa naj ne dadé do sebe nobenemu agitatorju ni ene ni druge stranke; vse, kar so doslej videli in zvedeli, naj brezstrastno pretresujejo i naj se konečno brez predsodkov zedinijo za tistega kandidata, ki bode po njihovem menjenji imel po vsem Goriškem največ glasov. Taka mirna in dobro preudarjena volitev bo imponirala svetu in dokaže, da ni res — kar tudi »Soča« trdi — da so namreč goriški možje zbegani i da niso popolnoma zreli.

Samotar.

Dopisi.

Iz Gorice, 12. septembra.

Odkar so dijaki na počitnicah ter vojaki pri vajah, je Gorica tako mrtva kakor kaka kraška vas. No, socijalnega življenja pri Slovencih sploh nij, ker vsak na drug kraj zahaja; tudi ene poštene narodne gostilne nemamo, kjer bi se vsaj jedenkrat na teden sešli in prav ima moj tržaški prijatelj, da mi v privatnem pismu očita, da Goričani smo postali prave pravcate šalobarde. Volitev državnega poslanca je pred durmi in ta zopet pokaže žalostno neslogo (pol. društvo »Sloga« je uže itak zadremalo) ter nedisciplino goriških Slovencev. Bogu bodi potoženo! Jaz se v te zadeve ne mešam, a vendar bi mi bilo ljubo, da bi se kandidata mej sabo porazumela kajti, bati se je, da pride v zadnjem hipu i tretji nepridiprav, vsaj tako mi je pisal veljaven mož s hribov to le: »Te dni je bil pri nas neki c. k. a tajno je, po kaj je prišel, sicer imate vi meščani tu gor moža na počitnicah, kateri Vam gotovo stvar razjasne — bodite pozorni!« O tem bašta, rekel bi naš kmet in ž njim i jaz potegnem.

Treščilo je in strela je zažgala dne 9. t. m. ob 8 uri vjutro zavod zapuščenih deklic na gradu; zgorelo je polovico zidališča ter škode je baje okolo 10.000 g. Poslopje je bilo zavarovano za 7000 in pohištvo za 3000 g., toraj je škoda pokrita.

Radodarnost Ritterjeve družbine je pa znana in ta je darovala 3000 g. Lahonski klerikalni list (nam Slovencem i ta nij bil nikdar pravičen, to je znana stvar) pa zraven te nesreče prinaša, da prav isti dan je revnemu kmetu iz Kronberga strela ubila dvoje živinčet, a kaj mislite, da »L'Eco« prosi za podporo temu kmetu? Kaj še, on odpira svoje predale daljnim doneskom za sirotišče na gradu, katero je itak uže z zavarovalnino (brez 3000 gld. od Ritterjevih) pokrito. No! Kdo se ubozega »sklavarja« usmili? »Soča« bi morala to prevzeti in tudi Vaša »Edinost«, ter v ta namen delati: »svoji za svoje«; niti Lah ni Nemec se našega bornega kmeta ne usmilita. V ta namen Vam prilagam jeden forint ter prosim, da i za daljne doneske vzpodbujate naše ljudi!*)

V Gorici se je uže nekaj časa od tega ustanovilo društvo »Veteranov«, kateremu je načelnik baron Catinelli. To društvo slovesno blagoslovi svojo zastavo dne 3. oktobra na Brojah (Campagniuzza) ter se za oni dan delajo velike priprave. Ne bil bi omenil tega društva, a veseli me in vsacega poštenega rodoljuba, da prav to društvo spoštuje i nas Slovence. Poziv na dotični praznik je bil razposlan v vseh treh jezicih; skrbelo se je celo najbolj zato, da je bil slovenski poziv pravilno tiskan. Tudi mi je znano, da društvo posluje z slovenskimi županstvi slovenski, kar pri drugih celo c. k. uradih žalibog pogrešamo. Zato pa naj bode »Goriško Veteransko društvo« toplo priporočeno ter slava pl. poveljniku Catinelli-ju! To bode še enkrat dobra ograja proti goriškim »Kacelmaherjem!«

»Soča« se poganja za volitev dr. Tonklija ter je v nekacem nasprotji s »prejšno« Sočo, ki je bila v soglasji z vsem goriškim prebivalstvom.

Lahoni so se menda privadili slovenskih plakatov, kajti uže celih osem dni je nabito vabilo na Ipavsko veselico i cělo i čisto je še, nobeden ga ni strgal, nobeden pomazal; saj se človek vsemu privadi, če ima nekoliko trdne volje i potrpežljivosti.

Čuli smo, da ste se prav dobro imeli v Ipavi; vsaj naš general, zastopnik našega Slavca, prišel je z jako veselim obrazom z veselice domov; a naš »Slavec« je začasno utihnol, zato pa se vrabci drzniše glasé.

»Es wird schon besser werden!« je rekel, saj veste kdo!

Če Vam bodo moje »šalobardije« ugajale, oglasim se še kedaj,**) a prosim Vas pa, da ostanete v vsem nepristranski, kajti prav sedaj čutimo, kako potrebna je Primorska »nepristranskega neosebnega ter pošteno narodnega glasila«.

?

Izpod Čavna, dne 13. septembra.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis. Vsako leto prinese nam kaj novega, da, vsak teden. Če si ogledamo dragi naš tednik »Edinost«, videli bomo, da nam poroča vedno zanimive novosti.

Tako me je zadnjič zanimal mej druzimi dopisi, tudi oni »Popotnikov«, ki nam je pripovedaval od naših sosedov Rihemberčanov, kako so uneti za šolo, za napredek. Prav imajo, da so delalni, skrbni, ker to jim je v blagost i čast; in marljivosti je treba, ker »tempora mutantur, tacitisque senescimus annis«, po necem slovenskem prevodu: »Čas kolesa vrti in orje nam brazde po čelu«. To dobro vedó vrli možje, katere imamo onkraj Vipave, ni mi jih treba naštevati, saj so nam dobro znani. Le čudno se mi zdi, da ni med tamošnjo inteligencijo prave sloge. Morda je kriva tega barva obleke. Kakor so mi pravili? Ad rem. Bral sem, da ni bilo pri skušnji rihemberške šolske mladine izpita o verskem nauku. To, kakor sem zvedel, žalilo je ljudstvo, ker Rihemberčani niso tako brezbožni, da bi jih ne veselilo vedeti, koliko so njih otroci napredovali v verskem nauku. Res, bila je skušnja iz veronauka enkrat med letom v cerkvi, a jaz mislim, da je primerno za šolsko mladino, da se ona v šoli izpražuje, i da se ne pozivljajo mali otroci uro daleč v cerkev v hudej vročini. Jaz mislim, da bi lažje prišel en človek v šolo, nego vsi otroci zanj tako daleč po uže dokončanih šolskih urah. Naj bi se torej drugič izpraševal v šolskih urah veronauk.

Primerno bi pa vsakako bilo, da bi se koncem šolskega leta izpitaval tudi veronauk; če ne, kaj si morejo ljudje misliti,

*) Naš list je darovom za vse dobre namene vedno odprt. *(Uredn.)*

**) Prosimo lepo. *(Uredn.)*

Žima se kupuje na vago. Naskubene žime se napše v prevleke, ter 16—21 centimetrov narazen vsa blazina z debelo šivanko in z močnimi motozi (špago) prevleče in zveže, in sicer zategadelj, da žima zmiraj enakomerno razdeljena ostane ter se ne napše na kupe.

Čem daljša in močnejša je žima, tem prožneja (bolj elastična) in mehkejša bode žimnica. V dobrej žimnici je potrebno 10—12 kilogramov žime.

Ako se želi zeló prožne in mehke žimnice, tedaj je namesto slamnjaka potrebno posteljne podloge na kovinskih peresih.

Kedor ima žimnatih postelj, mora, to se ve da, po zimi rabiti odeje od podmetka (vate); v hujšej zimi potrebujemo tudi gunja (koca). Poleti zadostuje nakačkana ali pikét-odeja.*) Samo ob sebi se umeje, da moramo vse imenovane odeje zarad snažnosti z rjuhami dobro prevleči.

Namesto žime (konjske dlake) se v žimnicah rabi tudi *kodrasta svinjska dlaka*, katere se ne primejo pršice in molji.

Pri nas rabimo tudi za žimnice *haljugo* (morsko ali močvirno travo, Carex brizoides in C. remota). Traje le 4 leta, zato moramo vsako peto leto z novo haljugo žimnice napolniti. Tudi vodeno jermenje (Zostera marina, v štacuni z imenom grain d'Afrique) je dobro za žimnice. O novejšem času se posebno priporoča za žimnice še neka druga rastlina, donešena iz Azije k nam, namreč »Vegetable Hair«; pripravlja se na Dunaji v fabriki Voss-evi. — Ubožnejši ljudje imajo tudi *mah* v žimnicah, katere baje do 20 let trajajo. Baš tako je tudi bukovo listje, koruzno lupinje in slama za žimnice. Car Josip II. je le na slamnati žimnici spal.

*) V najnovejšem času se močno hvalijo tako imenovane »*potne odeje sè zračnimi vzglavniki*«, posebno praktične za *potnike* in *vojake*. Dobiti jih je na Dunaji pri »Geb. Buchmüller«-jih. *Prevoditelj.*

O snaženju postelj. Postelje moramo vsako jutro na novo postljati. Odejo treba na stran položiti, da se blazine dovoljno izpuhte. Slamnjak in blazine naj se dobro premešajo, in vsak dan preobrnejo. Mokro posteljnino treba popolnem posušiti, Izza težkih boleznij moramo perje ali žimo dobro prekuhati, ter prevleke oprati. Posteljnino treba večkrat pri lepem vremenu na zraku in solncu presušiti in izpraši ti. Tudi po večletnej rabi naj se perje in žima osnaži; vendar jih ni treba kuhati.

Prevleke iz usnja so zarad snažnosti posebno pripravne na potovanjih in v kopeljih (toplicah).

O skrbi gospodinje za zdravje družine.

Zdravju neobhodno potrebno je, da gospodinja svojim čiste, zdrave in tečne hrane podaje. Enako treba, da so postelje čiste, in da je poprek v vsej hiši vse snažno in lepo. Razen tega še je mnogo drugega potrebno; treba namreč skrbeti za zobe, lasé, polt, oči, in poprek za vse telo.

Zobe treba vsako jutro sè svežo (friško), ne premrzlo vodo, in po jedi vsikdar z mlačno vodo izprati; tudi ne sme manjkati ščetke za zobe. Vsako leto enkrat (tudi večkrat ako je potrebno), naj da svoje in svojih otrok zobe pri pametnem zdravniku pregledati ter popraviti, kar ni v redu.

Votle zobe moramo posebno marljivo čistiti, da neugodno ne vonjajo. Jedi, ki so mej zobmi ostale, treba iztrebiti z lesenim mehkim zobotrebcem, a nikdar ne z iglo, nožem ali vilicami.

Manjkanje zob (posebno prednjih) grdí ves obraz; treba si je tedaj umetnih napraviti dati. Ako komu vseh zob manjka, naj si naroči celo umetno ozobje, s katerim se baš tako lahko jé, kakor z lastnim.

Za moške lase je lahka skrb. Vsak dan treba glavo (vendar ne takoj ko smo vstali) sè svežo vodo izmiti, ter praha in luskin z glavnikom in sè ščetko osnažiti.

Zelo teško je ženskim svoje lase v redu imeti, posebno dolge in goste; one potrebujó mnogo časa s pletenjem las. Nekedaj so tudi možje nosili kite, in to je bilo baje »lepo!« Mi pa želimo in upamo časov, ko bodo tudi žene imele »kratke lase«. Dokler pa ostane zdanja šega dolgih las, dotle bodo morale, se ve da, gospodinje skrbeti si za *prav dolge in goste lase.*

Uže pri novorejencu treba za lase skrbeti; glava mu se mora pridno izmivati ter pazljivo osuševati, kajti luskine in prah duše lasno rást. Glave ni smeti toplo pokrivati. Lasje rasto najlepše, če je glava razkrita.

Za česanje je potrebno *redkega* glavnika, kajti paziti se mora, da si las ne iztrgamo. Ko smo uže z redkim glavnikom lase vredili, takrat še s gostejšim praha in luskin počešemo, in na zadnje sè ščetko ogladimo lase. Suhe lase, posebno dolge in goste, treba s čistim navadnim oljkovim oljem namazati, da jih je lažje česati in da se ne trgajo.

Luskine se odpravijo, ako se glava in lasje namažo z dvema rumenjakoma, smešanima sè sokom ene citrone; polu ure kesneje treba glavo s čisto vodo izmiti. Lase žgati je škodljivo.

Čem večkrat lase strižemo, tem gostejši bodo. Tudi dolgi lasje baje lepše rasto, če jih vsak mesec pri končicah malo odrežemo.

Rast lasi pa gotovo pospešuje umivanje z močno nahmeljenim olom (pivom), posebno če se je v njem pirničnih korenov skuhalo. Pravijo tudi, da je goveji mozeg in umivanje z vinom koristno lasem.

Polt (tên) je koža (katere ne pokriva obleka) na rokah, obrazu, vratu in tilniku. Za olepšanje polta so izmišljena razna sredstva, koristna in škodljiva. Poglavitna reč je *snažnost* kože; vsa druga nenaravna in umetna sredstva so zastonj.

(Dalje prih.)

da se v tem predmetu v šoli ne podučuje? Tako se je godilo pri skušnji samo letos; ne vem pa zakaj.

Čudno se mi je tudi zdelo, ko so mi pravili, da nekateri gospodje niso hoteli, če tudi naprošeni, ponujanega sedeža sprejeti, kakor da so se bali od komisije nalezti kake kužne bolezni. Da pa niso Rihemberčani hudobni, ne častilakomni, to tudi vem, ker so gospodu one obleke, če tudi od nadzorstva za zdaj odvrženemu, podelili prvi sedež pri komisiji.

Še nekaj čudnega. Sedaj se mnogo govori, kedo bi bil sposoben državnemu poslanstvu, in v ta namen, kakor znano, bil je shod 24. p. m. v goriškej čitalnici. Kaj tega treba? saj Rihemberčani imajo takega moža, ki je sporočil omenjenemu shodu, da ve, da so vsi Vipavci v volitvi enega in istega menjenja, če tudi ne občuje dosti z Vipavsko dolino, ker še sè svojo občino ne občuje ter le redko ga je videti iz svoje palače. Ne vem skoraj, odkod je ta možak dobil tako pooblastilo, da zastopa vso Vipavsko stran gledé volitve. Najbrže bo to lastna domišljija in kakor se mi zdi, le samooblastno njegovo poročilo, tako rekoč »iz trte zvito«. To pa ni nič čudnega, saj je obče znana njegova slavohlepnost, ki se v svojej visokej politiki ne ozira na to, da volitev poslancev pristoja le davkoplačevalcem, pa nikakor ne služabnikom. Tako početje ni pri njem nič izvenrednega, ker še pri javnih govorih in pridigah ne more tolažiti svojih strasti ter ne opuščati svoje trme, da ne bi napadal in pikal posameznih sploh najbolj spoštovanih oseb.

Iz Podgradske občine, 15. septembra.

V »Edinosti« je omenjal uže dopisnik iz Podgrada, da bi dobro bilo kriti poslopja sè žlebci in ne sè slamo, ker bi se s tem nevarnost ognja manjšala. Dozdeva se mi, da gledé novih poslopij tudi postava tako veleva. Naš županski urad jednako misli, kajti posestniku iz Javorja, ki je nov hlev kril sè slamo, ukazano je bilo streho razdreti i sè žlebci prekriti. Vrh tega se mu je bila naložila denarna kazen zato, ker nij naznanil, da bode zidal. Na rekurz je potrdilo tudi c. k. okrajno glavarstvo Volosko ukaz in je le kazen znižalo. Posestnik je rekuriral potem na c. k. deželno namestništvo v Trst. Od tam je dobil odlok, da je prvi del razsodbe c. k. okrajnega glavarstva ovržen, a drugi potrjen i naj se o tej zadevi obrne do občinskega odbora. Ta odlok je nedoumljiv.

Slavno uredništvo bi ustreglo marsikomu, ako bi določbe stavbene postave zarad kritja razjasnilo.*)

*) Postava je, če se ne motimo, še iz prejšnjega stoletja. Trudili se bomo, da o tem kaj natanjčnišega polzvemo; pozvedbe o svojem času priobčimo.

(Uredn.)

Z Goriškega, dne 19. septembra.

Ako primerjamo sedanje narodno stanje na Goriškem z nekdanjim, kakošen razloček! Pred leti smo bili vsi v vseh rečéh edini, imeli smo več narodnih društev, ki so živo in vspešno delala, danes pa je vse drugače. Narodna zavest sicer ni izginola — in to je veselo — vendar pa ni več tistega navdušenega delovanja in edinosti, kakor nekdaj; propala so skoraj vsa društva zarad osobnega prvaštva. Celo sedanja »Soča« ni več nekdanja »Soča«; poprej strogo objektivna, ozirajoč se le na blagosti i voljo vsega naroda, dela nekoliko časa sem osobno prvaško politiko, ki narod cepi i razburja, kadar gre za volitve. Če tudi je nje kandidat vselej propadal, vendar je to ni spametilo. Še je nam v živem spominu, kako hudo je pobijala gosp. Winklerjevo kandidaturo, in vendar je bil izvoljen g. Winkler. Temu zaslužnemu gospodu zdaj ni več protivna, pa vsaj mu nikakor ne more biti, ker bi jo vse občinstvo obsodilo. Bliža se zopet volitev in kaj dela »Soča«? Izmej dveh narodnih kandidatov posaja, kakor je bilo v »Edinosti« uže omenjeno, »enega v kot za mizo, drugega v kot za vrata«, — ne! zadnja »Soča« dr. Abramu še tega kota ni privoščila, ampak vrgla ga je kar naravnost čez prag, ker mu je očitala nerodoljubna dejanja in vendar vsak Goričan vé, da je dr. Abram, kar se tiče njegovega rodoljubja i poštenja, kakor solnce čist. Kako vse drugače je nekdanja »Soča«, katerej niso bile na srci osobe, ampak narod, spoštovala tega moža, polna hvale je bila o njem, na dolgo i široko je razkladala, kako značajen, rodoljuben, kako veren sin je on svojemu narodu, i to je bilo v dobi, ko se je slovenskemu narodu hudo godilo, ko ga je vlada na steno pritiskala. Tu le en dokaz: V 13. štev. l. 1871 bremo mej drugim to le: »Namenili smo si razjasniti nekoliko *mško in neustrašeno postopanje izvrstnega rodoljuba, kateri je dal vsem drugim poslancem lep izgled žrtoljubnosti, hedar gre za brambo narodnih pravic in sploh za najvažnejše ljudske interese. Mi menimo gosp. dr. Abrama«* — itd. *a zdaj ga prav tam popada, kder ga je poprej hvalila**).

*) Oprostite, da smo konec prečrtali; dr. Abramov zagovor v denašnjej »Edinosti« razpodi vsak sum in upamo, da bo po volitvi mir besedi. — *(Uredn).*

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Cesarjević in prestolni nastopnik *Rudolf* je šel minoli teden na Nemško k vojaškim vajam. V Berolinu je bil presrčno sprejet i nemški cesar ga je imenoval za general-majorja.

Listi poročajo, da ministerstvo misli prihodnjemu državnemu zboru predložiti načrt zakona, po katerem bi nemški jezik dobil v uradnijah to prednost, da bi bil notranji uradni jezik, vsem drugim jezikom pa bi se dale zelo obširne pravice. Mi ne verujemo, da bi tak zakon sprejela državnozborska večina ker to ne bi bila enakopravnost vseh jezikov, ampak nemški bi nad druzimi bil. Zadnje vesti pa poročajo, da je vlada to misel opustila.

Cesarjevo potovanje po Galiciji in Bukovini je bilo prav triumf. Po 20 milj daleč je ljudstvo vrelo na one kraje, kder se je cesar zadrževal, da ga je videlo i pozdravilo. Poljsko plemstvo se je posebno odlikovalo. Cesar se je na vsem potovanji prepričal, da se poljsko i rusinsko ljudstvo ujema z načeli sedanje politike i govori se, da bode več poljskih plemenitašev poklicanih v gosposko zbornico. Popotovanje, to zdaj vsak vidi, ima na notranjo politiko veliko upliva ter je močno utrdilo Taaffejo vlado.

Trgovinski minister namerjava predložiti prihodnjemu državnemu zboru obširen program o železnicah i bode predlagal, naj se več železnic prevzame v državno skrb. Minister se je mnogo pečal s železniškimi zadevami, od mnogih oskrbstev je zahteval temeljita poročila, katera so mu dala povod, da bo zahteval prenaredbe. — Da, železnice polnijo žepe še marsikomu, ki pri njih prav nič nema posla; jako dvomljive zasluge za strankarske namene se še danes plačujejo, prav, da se temu konec storí.

Na Moravskem se Čehi zadnje čase jako vrlo gibljejo, v vseh čeških krajih, kder jim je prejšnja vlada vzela narodne šole, ali nemške ustanovila, zahtevajo češke šole, ter nečejo o nemških nič več vedeti.

Rusinski poslanci, ki so doslej v državnem zboru glasovali z ustavoverci, prestopijo k desnici in sicer v Hohenwartov klub. Tako bodo v prihodnjem državnem zboru vsi slovanski rodovi prvikrat zedinjeni delali zoper ustavoverce i zatiralce njihovih pravic. Ta prestop je vtrdilo cesarjevo popotovanje v Galicijo in Bukovino.

O avstrijsko-nemškej zvezi se vedno več govori i nedvomljivo je, da ta govorica ni prazna. Mi želimo sicer, da z Nemčijo v miru živimo, vsaka tesnejša zveza pa nam je zoperna zato, ker je Avstriji nevarna; Nemčija, ki se je iz Avstrije porodila, še nikoli ni imela do te poštenih mislij, vedno je gledala, kako bi jo ponižala i nje dežele ropala; zdaj se jej prav po lisičje laska, ker drugod nema nobenega prijatelja i se boji mogočnih sosedov, da jej ne prinesó plačilnega dneva. — Tudi Italija se, kakor stara lisica, ponuja v to zvezo, plazi se okrog Bismarka, ter bi rada imela uže vnaprej za plačilo — Tridentinsko! Naj le malo počaka i gleda, da po hrbtu ne dobí, saj prostega čela nikoli ni kazala. Če je res, kakor trdé nekateri časniki, da se v Nici snidó: Gorčakov, Gladstone in Gambetta, potem se skoraj gotovo zvežejo: Rusija, Angleška in Francoska zoper Nemčijo in Avstrijo i taka zveza nam bi bila zelo zelo nevarna.

V hrvaškem deželnem zboru je uže poslanec Starčević interpeliral bana zastran uvedenja ogerskega kazenskega zakonika na Reci. Interpelacija se tako le glasi: »Ali se je ogerski kazenski zakon na Reci i njegovem okolišu z dovoljenjem njegove prevzvišenosti bana uvedel? Če se to pritrdi, kako je mogel ban v protivji z nagodbenimi določbami temu privoliti? če se to ne pritrdi, kaj misli ban o tem, kako se ujema to postopanje ogerske vlade s pravicami hrvaške dežele in banovo čestjo in dostojanstvom? Radovedni smo, kako se ban iz te dileme izvije. — Poslanec Vrbančić pa je nasvetoval zboru sklep, po katerem se ima na podlogi nagodbenih določb zatreti madjarščina pri hrvaško-slavonskih železnicah, poštah i telegrafih ter uvesti hrvaščina i hrvaškemu grbu dati tisto mesto, katero mu pripoznava nagodba.

Nekateri časniki poročajo, da se državni zbor odpre 22. novembra; drugi pa trde, da to še ni gotovo i da se doba, kedaj se ima sniti, določi še le tedaj, ko bo gotovo, kedaj delegaciji izvršite svoja posla. Zadnja vest je vrjetniša.

Tuje dežele.

Pripoveduje se, da rumunski knez hoče sprejeti kraljevi naslov i da tisto uro, ko se to zgodí, okličejo tudi srbskega kneza za kralja.

Na Francoskem je vstal razpor mej vsemogočnim judom Gambeto i ministerskim načelnikom.

Turski sultan je zopet enkrat ministerstvo odstavil i novo imenoval; na Turškem je prav vse enako, kedo je minister, ker se Turčije nobenemu nič več ni bati i ker je nemogoče ohraniti je pogube; sultan dela kakor se njemu prav zdi ter se malo briga za ministre. Turška je dobila zopet novega sovražnika o Armencih, vzlasti tistih, ki so se preselili iz Rusiji po zadnjej vojni odstopljene Armenije. Tisti, ki se niso zopet pod rusko vlado vrnoli, trpeli so grozno lakoto i prišlo je do tega, da so se z druzimi rojaki vred Turčiji uprli. Da bi Turčija ta upor zatrla, naščuvala je zoper Armence roparske Kurde, ki zdaj napadajo i ropajo sela tako, da iztrebijo vse prebivalstvo, ako se ropanju konec ne storí.

Črnogorsko prašanje se utegne k malu rešiti. Albanci nečejo izročiti Črnogorcem Ulčinja, turška vojska jim na migljaj turške vlade pomaga. Združeno evropsko vojno brodovje pod poveljstvom angleškega admirala Seymur-a se bliža Ulčinju, kder bode albansko-turški tabor bombardiralo in črnogorsko vojsko prepeljalo pred vrata Ulčinja:

DOMAČE STVARI.

V tržaškem mestnem zboru je zadnji ponedeljek gosp. Nabergoj izrekel, da si pridržuje pravico rabe slovenskega jezika v zboru. Dr. Luzzatto mu je na to odgovoril, da bode župan nad tem čul, da se dolgoletne navade mestnega zbora ohranijo, i župan je pritrdil, da bode skrbel, da se v mestnem zboru razen italijanskega noben drug jezik ne bode rabil. Tako pravični so mestni očetje. O tem bomo še govorili.

Na smrt obsojena sta bila zadnji teden v Trstu zakonska Konstantin in Katerina Gava, ker sta lastno dete z ogljenim soparom zadušila.

Kontrolni shod brambovcev bo pri sv. Ivanu pri Trstu od 26.—28. oktobra. 26. oktobra imajo priti vsi tržaški brambovci, ki so bili neposrednje uvrščeni v 72 brambeni batalijon; 27. tisti, ki so dovršili službo v stojnej vojski in prestopijo v imenovani bataljon; 28. pa vsi brambovci iz druzih brambovskih okrajev. Kontrola se prične ob devetih zjutraj; oproščeni so kontrole tisti, ki so bili letos pri vojaških vajah in ki so bili leta 1868 v vojake vzeti; sicer se oproščenje dovoljuje le v posebno ozira vrednih primerljajih.

Petarde. 19. t. m. je bila obletnica, ko je italijanska vojna Rim posedla. Da se ta praznik mora tudi v Trstu s kako neumno hudobijo obhajati, to uže drugače ne sme biti. Zažgale ste se tedaj na večer dve petardi, ena je počila, drugo so redarji pogasili. — Neka Kranjica, ki je prišla v Trst z suho robo na somenj, videla je, da je en moški z neko žensko petardo mej Kalistrovo hišo in vojaško bolnico nastavil i zažgal in opazila tudi, da sta se potem oba skrila. Petarda je počila, stražnik priskočil, žena pa mu je rekla: »Tam, tam sta se skrila, ki sta to naredila«, i tako ju je stražnik zasačil. Zdaj bosta lahko nekoliko časa premišljevala, kako moč imajo petarde.

Poslavljenje. Zgoniški občinski svèt je izvolil gosp. Alojzija Bosizio, c. k. okrajnega glavarja v Sežani, za častnega občana.

Tržaške štipendije za leto 1880-81 so razpisane: 1. za enega pravdoslovca 300 gl. na leto; 2. za dva tehnikarja po 300 gl.; 3. za tri studente 7. in 8. gimnazijalnega razreda po 120 gld.; 4. za tri ali štiri učence od 1. do 6. gimnazijalnega razreda po 105 gld.; 5. za dva učenca na navtiškem oddelku trgovinske in navtične akademije v Trstu po 100 gld. Potem se imajo še te le štipendije podeliti; 6. Tomasejeva štipendija z 168 gld. ubozemu učencu trgovinske in navtične akademije v Trstu. Za to štipendijo smejo prositi le Tržačani i Dalmatinci; 7. Mangonijeva štipendija letnih 150 gld. za uboge učence tržaške mestne gimnazije od 4. razreda počenši. Prošnje je vložiti do 25. t. m. pri tržaškem mestnem magistratu.

Zopet nova prikazen v Trstu. V nedeljo je bil velik koncert na vrtu »Aurora« pod bošketom. To nam je gostilničar naznanil v listu, naznanil je po mestnih oglih s plakati v italijanskem in slovenskem jeziku in še celo na vozeh Tramway-a smo čitali vabila na to veselico, ki je bila skoz in skoz *slovenska.*

Pel je namreč tam močan zbor pevcev iz sv. Ivana, sv. Jerneja in iz Trsta, pevcev je bilo nad 50 pod vodstvom vrlega gosp. Bartlja in bila je tudi izvrstna novo uniformirana godba fakinskega društva, ki je tudi po ogromni večini udov slovensko društvo. Peli so naši pevci kaj izvrstno, tako sicer, da so morali ponoviti vsako točko, posebno pa se je dopadel zbor »Cigani«, v katerem je pel gosp. Vadnol solo tako dobro, da nas je kar navdušil.

Mej petjem pa je svirala godba pod vodstvom gosp. Augustinčiča. — Tudi godba je izvršila svojo nalogo tako izvrstno, da smo se kar čudili. No, in kar je najvažneje. na vrtu »Aurore« se je bilo nabralo toliko občinstva, gotovo nad 2000 ljudi, skoro samih Slovanov, da nij bilo več prostora, zarad česar je moralo otiti mnogo bolj pozno došlih obiskovalcev.

Gostilničar sam je bil tako zadovoljin, da je sam željo izrekel, naj bi se za bodoče večkrat napravile take veselice.

Dokaz je to, da imamo Slovenci v Trstu veliko moč, ki je dozdaj spala. — A s petjem in takimi veselicami probuja se vsak dan bolj naš element v Trstu, tako sicer, da morajo uže tudi Italijani ž njim računiti in da vsi zmerni Itatijani tudi to priznavajo in želé, da bi v prijateljstvu živeli Slovenci in Italijani. — Kakor se sliši, misli napraviti društvo Edinost v kratkem zopet koncert v »Aurori«, pri katerem bi sodelovali vsi pevci iz okolice in Trsta in bi se tudi kaj govorilo, deklamovalo i. t. d. To misel moramo podpirati z vso močjo in hvaležni bómo društvu, ako to misel vresniči.

Šolske zadeve. Deželni šolski svèt za Istro je objavil, da se početkom prihodnjega šolskega leta odprete pripravljalnici za učiteljišča v Žminu in Kastvi, zaprete pa v Vrbeniku in Dolini.

Poslavljenje. Kranjskega deželnega načelnika, gosp. Winklerja je imenovala zgornjelogaška občina za častnega uda.

Bratovščina hrvatskih ljudi v Istri bode imela 5. oktobra dopoludne v Kastvu redni letni občni zbor, h kateremu se pozivljajo tisti, ki imajo pravico vdeležiti se ga. Program mu je: Izvešče tajnikovo, izvešče blagajnikovo, izbor novog odbora, predlozi članova.

V daljnej Ameriki v dobro znanem primorskem mestu Buenos Aires so začele izhajati italijanske novine, imenovane »La Patria«, ki so tolike, da ima vsaka stran sedem precepov. Te novine v prvem uvodnem članku govoré o dalmatinskih Slovanih, zagovarjajo gorko njihovo narodno stvar ter imenujejo splitske hudobne dopisnike v »Gazzetta d' Italia«: »straccioni della stampa«.

V mariborskem okrajnem zastopu še ni konec škandalu, kateri je napravil ustavoverec Seidl s tem, da ni bil v redu račun, i da ni bilo denarjev v blagajnici. Sicer so Seidlovci denar založili, ali zdaj zahteva 14 načelnikov okrajnih zastopov, naj se skliče glavni zbor, da se mu predloži Seidlov račun o hiši okrožnega glavarstva; sleparstvo je tako uže očito, oprati se Seidlu ni več mogoče; dolžnost je tedaj vsem okrajnim načelnikom zahtevati, da se ta stvar natanjko preišče, ker tu gre za njihovo poštenje i premoženje okrajnih zastopov.

Ekskutivne dražbe na Hrvaškem zarad zastalih davkov se silno množe. V malo dneh se zarad zastalih davkov proda vsa vas *Korito*. Ogerska financa hoče to selo kupiti i Madjare tja naseliti, da nastane na Hrvaškem nov madjarski otok, nov steber madjaršćini.

Višji škof Gollmayr v Gorici boleha; visoki gospod ima uže 84 let.

Državnozborski kandidat na spodnjem Štajarskem. Konservativna nemška stranka i slovenski prebivalci so postavili za tacega gosp. Bindlechnerja, poštenega Nemca, o katerem »Slovenski Gospodar« mej drugim piše to le: »Njegova poštenost je nedotakljiva. On je premožen meščan, hišni posestnik, mjilar, posestnik vinogradov in sploh vseskozi neodvisen mož. Da se kaže Slovencem pravičen, da smatra sedanje ministerstvo kot takšno, ki je na najboljši poti nesrečne narode in Avstrijo iz prepada izvleči, kamor so nas nemško-magjarski liberalci strmoglavili, to nam svedoči krepek um, blago srce, katerega nemško-liberalni pisači in kričaši skvariti niso mogli. Ako je kdo v Mariboru vreden, da se mu poveri velevažni posel državnega poslanca, tako je gotovo in v prvej vrsti tudi gosp. Franc Bindlechner. Vsakako bo g. Bindlechner več govoril o potrebah obrtnikov in zemljiščnih posestnikov, pametneje sodil o političnih razmerah Avstrije, boljše za blagor cesarstva glasoval, nego njegov prednik in slovenski odpadnik dr. Duchatsch G. Bindlechner svoje lastne narodnosti gotovo ne bo, kakor ta slovenski odpadnik, grdil in zasramoval. Bindlechner se ne štuli med Slovence kakor Duchatsch med Nemce. On pravi: »Jaz sem Nemec in ostanem Nemec, a v Avstriji moramo spoštovati tudi druge narode, ker z nami vred nosijo jednaka bremena, privošćiti in pomagati jim imamo do uresničenja njihovih narodnih pravic. Le tako je mir in zložnost ohraniti v Avstriji!« Tako je prav.« Mi vrlemu »Gospodarju« popolnem pritrjujemo i ker ima »Edinost« tudi na Štajarskem mnogo naročnikov, nalagamo ondešnjim bratom na srce, naj ga volilcem živo priporočajo, ker vsak glas v državnem zboru je velevažen; prizadevati se moramo, da k malu dobimo v njem dve tretjini naših poslancev, ker še le potem pojde delo vspešno i srečno od rok; potem nam ne bo več treba tožiti, da se ne spoštuje enakopravnost, vrne se mej nas zadovoljnost, poleže se prepir i blagostanje se bo širilo po deželah, ako bode Božja volja.

Akademički čtenarski spolek v Pragi ima poseben »kondični odbor,« ki preskrbuje Pražanom izmej svojih udov gojitelje, domače učitelje, dobre prepisovalce odvokatom i notarjem, prevode iz raznih jezikov in vsakovrstna lepopisna dela. — To je posnemanja vredno.

† **France Šabec** trgovec in posestnik v Podgradu odbornik društva »Edinost« in sodeležnik našega lista umrl je v Podgradu po kratkej bolezni dné 20. t. m. — S tem možakom je zopet naš narod zgubil enega najzvestejših svojih sinov, iskrenega podpornika in zastopnika naše svete reči, in po pravici plakajo vsi pravi rodoljubje za tem blagim možem. — Naš list in naše društvo pa še posebno čuti ta hudi udarec, kajti on je bil vedno mej prvimi, kder je bilo treba za narod kaj storiti in žrtovati, zatorej pa ostane zapisan se zlatimi črkami v kroniki društva »Edinosti«.

Slava njegovemu spominu!

Državno štipendijo za gimnazijalce iz Istre, izvzemši otoke, z 84 gld. je razpisalo c. k. deželno namestništvo. Prošnje s priloženim krstnim listom, spričalom o cepljenju koz, uboštvu in zadnjih dveh šolskih tečajih naj se vlagajo do 10. oktobra pri dotičnem šolskem vodstvu, glasiti po se imajo na vis. ces. kr. deželno namestništvo ali preč. škofijski ordinarijat.

Kmetiški poduki bodo na Goriškem v spodaj navedenih krajih in sicer:

o napravi vina:

V Kanalu dne 19 t. m. (nedelja) po sv. maši in po poludanski službi božji.

V Kviškem dne 26. t. m. (nedelja) po sv. maši in po poludanski službi božji.

V Komnu dne 27. t. m. (ponedeljek) zjutraj ob 9. uri do 12 pop. ob 3-6.

V Tomaju dne 28 t. m. (torek) zjutraj ob 9 uri de 12. pop. ob 3-6.

V Ajdovščini dne 1 oktobra (petek) zjutraj ob 9 uri do 12. pop: ob 3-6.

V Dornbergu dne 2 oktobra (sabota) zjutraj ob 9 uri do 12. pop. ob 3-9.

in o sadjarstvu:

V Cerknem dne 10 oktobra (nedelja) pred-in po poludne po službi božji.

V Tolminu dne 11 oktobra (ponedeljek) prep. ob 10. uri, popol. ob 3.

POSLANO *)

Da se otrésem sumnje, katera se mi nameče poslednje dni od mnozih ter raznih stranij, češ, da sem jaz pisal on *dopis iz Dutovljan* v 12. dan septembra meseca t. l. objávljen v cénjenih novinah Vaših »Edinost« v 37. čisli, blagovolite potvrditi, gospod vrednik! da nijsem jaz ni pisal ni poslal Vam zgoraj rečénega dopisa, akoprem se na rávnost soglášam z njega zmislom.

Se spoštovánijem.

V Dutovljah v 20. dan meseca sept. l. 1880.

Lóero Žvâb.)*

*) Potrjujemo, da g. Žvâb ni pisal i ne poslal omenjenega članka. — *(Vredn.)*

POSLANO *)

(Iz Štanjelske občine). V štv. 36 »Soče« bere se v dodatku vredništva, konec dopisa gosp. dr. Tonklija, da je bilo poročilo shoda 24. avgusta t. l. na podlogi zapisnika sestavljeno, in da, ker se je isto tudi tega shoda vdeležilo, more na ravnost izreči, de ni videlo, niti slišalo nobenega vabljenca, kteri bi se bil oglasil ali pa ugovarjal proti izjavi dr. Tonklija v kandidaturi dr. Abrama.

To sicer tudi mi priznavamo, da se ni nobeden oglasil, ali reči moramo iz trdne prepričanosti, da se je to le zato zgodilo, ker je stranka, ki je bila za dr. Abrama, videla večino za dr. Tonklija, in da bi bilo tudi vse ugovarjanje brezvspešno; — zato je pa rajši ali molčala, ali brez glasovanja otšla, nego se stranki za dr. Tonklija pri glasovanji pridružila.

Beremo tudi v 35. listu »Soče« v popisu in objavi glasovalcev, in prav to daje povod temu dopisu — nektera imena, in sicer: Fabijani Franjo, podžupan in Žvokelj Jože, župan v Štanjelu.

Nam je čisto neznano, kdaj bi bila mogla imenovana brez našega vedenja v županstvo priti in v Štanjelu županovati. — Za prvega naj bi uže bilo, da si nij v resnici podžupan, vendar nam je znana oseba, ali drugi pod imenom Žvokelj Jože, župan v Štanjelu, za tega pa ne vemo, kdaj in od kod bi bil v Štanjelsko občino priromal, ker v Štanjelskej občini pod tem imenom nobenega moža nemamo. Prav zarad tega dvomimo, da so bile glasovnice in zapisnik natanjčni, — in posebno še zato, ker nam je dobro znano, da se je tudi župan občine Štanjela dotičnega shoda vdeležil, in ker njegovega pravega imena v dotičnej objavi ne nohajamo, nam je to poroštvo, da tudi iz onimi vred ni glasoval, kakor nam je sam povedal, in zato je pa tudi ne le dvomljivo, marveč zelo verjetno, da je župan iz Štanjela z imenom Žvokelj le po izmišljenosti imena, in to v našo veliko nevoljo v zapisnik in objavo prišel.

Opomniti nam je pa, da tega nikakor nismo iz kake nasprotnosti ali celo v žaljenje predsedništva dotičnega shoda objavili, ampak le zato, ker nam ne more biti po všeči, da se taka izmišljena vpisana, nam nepoznana imena, posebno v takih prilikah in okoliščinah brez vsacega prepričanja javno razglašajo in taka neprilična sredstva rabijo, ker to utegne le županovo poštenost in sploh vso občino žaliti.

Zato si štejemo v dolžnost, da bi se v resnici kedo nad onim županovim izmišljenim imenom še v prihodnje ne spotikal, zapaženo pregreške trdne podlage dotičnega zapisnika javno razglasiti, da ne ostanejo na sramoto Štanjelskej občini zakriti; ker konečno moramo reči, da je veliko sramožljivejše taka sredstva za agitacijo rabiti, nego tihotapno kandidatovanje dr. Abramu očitati.

Več občinskih zastopnikov.

POSLANO *)

Z vso udanostjo podpisani dajem s tem p. n. občinstvu javno na znanje, da je neresnica, kar je bilo v 35. broju velecenjene »Soče« razglašeno, namreč da sem pri shodu dne 24. avgusta 1880 v goriškej čitalnici glasoval za g. dr. Tonkli-ja. Tega jaz nisem storil i tudi ne storim.

V Kostanjevici, dne 14. septembra 1880.

župan Temniški *Jožef Trampuš.*

POSLANO *)

Ker me je »Soča« v svojem 35. broju počestila s tem, da je moje ime razobesila, ter kazala, da sem i jaz glasoval za g. dr. Tonklija pri zboru dne 24. avgusta v Gorici, primoran sem opomniti, da se je zelo zmotila, kajti še pred glasovanjem sem otšel iz dvorano, i to iz posebnih uzrokov.

V Komnu, dne 17. septembra 1880.

Janez Petelin župan iz Komna.

*) Za sestavke pod tem naslovom je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor mu postava nalaga.

Tržno poročilo.

Kava. — Pri nas so bili lastniki prenapeti, zarad tega so dohajale le pičle naročbe in to je vpljivalo, da so denes lastniki postali bolj popustljivi, kajti cene kave so bolj mlahove in se utegnejo nekoliko umakniti. Rio kupuje se od f. 70—91.

Olje. — Cene finega, kakor tudi jedilinega olja tudi padajo, denes se kupi fino jedilno olje po f. 42—44 iz prve roke, namizno po 66—68, bombažno pa je zmerom enako visoko. — Ker je bila oljkina letina prav dobra v Dalmaciji in v Italiji, zato skoraj gotovo letos ne bomo imeli visokih cen.

Sadje — Opaša je poskočila in utegne še poskočiti, ker so začeli, kakor lansko leto, tudi letos, iskati Francozje tega blaga. Denes stane opaša Zante I. uže f. 23. — Rozine so tudi poskočile in stane denes najlepše blago do f. 36, lepo f. 30—32, in slabše f. 28, — fige v vencih so pred 8 dnevi poskočile do f. 22, a denes se uže sopet kupujejo po f. 20. — Rožičev novih puljeških manjka še, dobivajo se le novi dalmatinski, ki veljajo f. 8—8.50 iz prve roke. — Mandlji utegnejo pasti, ker je bila letina dobra, denes stanejo od f. 91—95 po kakovosti.

Riž — kupuje se po nižih cenah, vendar pa le za 1% nižih, ki utegnejo več časa ostati tako. — Italijanski riž velja od f. 19.50—22. Angleški f. 15.50—16.

Mast in špeh. — To blago se pomika še vedno nakviško, ker ga tukaj in na Angleškem premanjkuje. Cene špeha so denes od f. 58—63, iz prvih rok, masti od f. 56—56.50; vse kaže da oboje poskoči še prav izdatno. — Mi smo torej uganili, ko smo pisali, da to blago še močno poraste.

Petrolije. — Tudi gledé tega blaga smo prav zadeli in ko bi bili trgovci nas slušali, dobro bi bili opravili. Denes stane petrolije uže f. 14.75—15. z nagibom, da še poskoči. Letošnja doba je podobna oni leta 1876 in skoraj gotovo utegnemo še v tem mesecu priti do f. f. 16, kajti tudi Amerika in severonemške luke poročajo o trdnih in vedno rastočih cenah. — Za oktober, november, december plačujejo uže petrolije po f. 14.75 in po našem menjenju je to še vedno vabljiva cena.

Domači pridelki. — Rudeči nov Fižol prodaja se po f. 13.50, mandolon po f. 14.50, koks po f. 15—15.50 — Fižola dohaja prav malo kakor hitro pa ga pride kaj več na trg, gotovo padejo cene. — Korun se prodaja po f. 2.80—3, — konoplje po f. 30, proso po f. 11—12, — maslo po f. 78—80, — (to blago je zdatno poskočilo), slive po f. 12, in so še vedno zanemarjene.

Koruza in pšenica. — Koruza je zopet padla in se kupuje tukaj po f. 7.30 na ladiji; pšenica ogrska pa stane f. 11—11.50, oves f. 7.50, ječmen f. 7.25.

Dunajska Borsa

dné 22. septembra

Enotni drž. dolg v bankovcih	71	gld.	50	kr.
Enotni državni dolg v srebru	72	»	65	»
Zlata renta	87	»	35	»
1860, državni zajem	131	»	25	»
Delnice narodne banke	821	»	—	»
Kreditne delnice	282	»	25	»
London 10 lir sterlin	118	»	30	»
Srebro	—	»	—	»
Napoleoni	9	»	45	»
C. kr. cekini	5	»	66	»
100 državnih mark	58	»	25	»

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prejeli smo zadnje dni mnogo dopisov z Goriškega, ki vsi govoré o državnosborskej volitvi ter priporočajo soglasno dr. Abrama. Čestite g.g. dopisnike prosimo, naj ne bodo hudi na nas, da dopisov nismo mogli natisnoti, ker nismo imeli več časa i tudi prostora ne. Reč je dosti jasna, v ponedeljek razsodijo opravičeni sodniki, čestiti volilci. Nekatere dopise smo morali za prihodnji list odložiti.

✝

Tužnim srcem javljava žalostno vest, da je iskreno ljubljeni soprog, oziroma brat, gospod

France Šabec,

trgovec i posestnik,

denes ob 11. uri predpoludnem, po kratkej mučnej bolezni v 57. letu svoje starosti izdihnil blago svojo dušo.

Pogreb bode v sredo ob 8. zjutraj v Hrušici, kjer bodejo tudi sv. maše zadušnice.

Drazega rajncega priporočava v blag spomin.

Podgrad, dné 20. septembra 1880.

Sofija Šabec, roj. *Jenko* — soproga. *Anton Šabec* — brat.

V bukvarni od Dase-ja

Via Ponterosso N. 3

v Trstu

se dobivajo sledeče

VOJAŠKE KNJIGE

za c. kr. vojake slovenske narodnosti,

potrjene od ces. kr. državnega vojnega ministerstva.

1. *Službovnik* (Dienst-Reglement) za ces. kr. vojsko, I. del, (slovenski) ..... gl. —.40
2. *Službovnik* (Dienst-Reglement) za ces. kr. vojsko II. del (slovenski) ..... » —.35
3. *Službovnik* (Dienst-Reglement) slovensko-nemški za c. kr. vojsko po vprašanjih i odgovorih III. del (s 4 podobami) ..... » —.40
4. *Službovnik* (Dienst-Reglement) slovensko-nemški za c. kr. vojsko po vprašanjih i odgovorih III. del » —.30
5. *Garnizonska i stražna služba* slovensko-nemška po vprašanjih i odgovorih (Garnisons- und Wachdienst) ..... » —.35
6. *Nova puška*, slovenska-nemška po vprašanjih i odgovorih ..... » —.26
7. *Poduk o zemljišču* (Terrainlehre) slovenski (z 1 pod.) » —.10
8. *Bojna služba*, raztreseno vojevanje, nova puška, in slovensko-nemški i nemško-slovenski slovarček (Felddienst) (slovenski) s 4 podobami ..... » —.40
9. *Grammatik* der slovenischen Sprache für Deutsche (vojaška slovnica) ..... » 1.20

Vse te knjige se lehko naroče tudi: v *Gorici* pri Dase-ju i Paternolli-ju, v *Ljubljani* v katoliškej bukvarni, v *Celovcu* v tiskarni družbe sv. Mohora, v *Celji* pri Draxlerju, v *Mariboru* pri Novaku, v *Gradcu* pri Cieslarju in na *Dunaju* pri Seidl-nu.

JAKOB KLEMENC

(6—1) **via St. Antonio št. 1—694.**

Poročamo p. n. občinstvu, da smo prejeli za nastopli letni čas obilo zalogo raznega blaga po cenah, katerim se ni bati konkurence:

Flanelne šale in rute, volnate luknjičaste rute, platna, bombaževine, zagrinjal in pokrival, perhanda vsake vrste, baržuna svilnatega in pavolnatega, črnega in barvanega itd. pa tudi zalogo drobnega blaga, čisto novega, svilnate trakove, gumbe, ovratnike za gospode in gospe, opletke, franže, okraske, predprte, srajce in drugo razno blago.

ANTON HODNIK

Prodalnica železnine in kovine

na debelo in drobno.

Via del Corso št. 39 nuova v

TRSTU. (1)

A. DREHER

PIVOVARNICA

v

TRSTU.

Botelje in sodci.

(12—10)

Lastnik, **društvo „Edinost“.** — Izdatelj in odgovorni urednik: **Anton Šlunder.**

Tisk. Fran Hula v Trstu.